

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

ANTASYFANTASY
CI - FISCO - FI
ORORHOROR

F A R N

The letters 'F', 'A', 'R', and 'N' are rendered in a large, blocky font with a blue glow. The 'F' contains a circuit board pattern. The 'A' features a mechanical eye with a red lens and the text 'loading...' above it. The 'R' is filled with a red, glowing orb. The 'N' has a circuit board pattern and a small robot head on its right vertical stroke.

T A

The letters 'T' and 'A' are rendered in a large, blocky font with a white glow. The 'T' contains a close-up of a green dragon's eye with yellow pupils and some white floral patterns. The 'A' contains a close-up of a green dragon's eye with yellow pupils, a white dragon silhouette on its right side, and a dark, thorny plant at the bottom.

Z A

The letters 'Z' and 'A' are rendered in a large, blocky font with a red glow. The 'Z' contains a close-up of a creature's face with red eyes and blood. The 'A' contains a close-up of a creature's face with red eyes and blood. There are several red handprints around the letters.

2025

The year '2025' is written in a white, distressed font with a black outline. Below the numbers are several red blood splatters and drips.

Fantázia 2025

Antológia fantastických poviedok

Finálové a ďalšie vybrané poviedky z literárnej súťaže
Martinus Cena Fantázie 2025

Súťaž organizuje
Občianske združenie Fantázia

Generálny partner: MARTINUS

Partneri: ESET, Artis Omnis, YOLi

Mediálni partneri:
Aj ty môžeš písať,
Rádio Devín, ProMovie,
Knižná revue, scifi.sk

Ceny venovali:
Eset, Martinus, Publico, vydavateľstvo Artis Omnis, YOLi,
Ručne šité zápisníky a skicáre Noctiluca a Fantázia media

Fantázia 2025

Antológia fantastických poviedok

Zostavil: Ivan Alakša

Copyright © Fantázia media

Slovak edition © Fantázia media, s. r. o., 2025

Cover © Zuzana Droppová, 2025

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať s cieľom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-89823-41-3

IVAN ALAKŠA

Nepošleš dvakrát tú istú poviedku

Múdry človek raz dávno povedal, že: „Nevstúpiš dvakrát do tej istej rieky...“ A v našej súťaži je v pravidlách, že nepošleš dvakrát rovnakú poviedku. Presnejšie – poslať možno: „... poviedku, ktorá nesúťažila ani aktuálne nesúťaží v iných súťažiach“... Naši autori sú však všelijakí „fiškusi“ a v poslednej dobe mám dojem, že stále viac pokúšajú šťastie a recyklujú neúspešné texty zo starších ročníkov našej súťaže, alebo aj iných súťaží upravené podľa pripomienok editoriek a poroty...

Niekoľko takých poviedok sme aj v tomto ročníku podľa pravidiel zo súťaže vyradili, je však jasné, že s pribúdajúcimi rokmi máme kontrolu tohto pravidla stále ťažšiu. Pre vysvetlenie – naša súťaž je v prvých dvoch kolách anonymná, porotca by nemal poznať autora textu, aby rozhodoval podľa kvality poviedky a nie známosti autora. Porotcovia hlavnej súťaže sa však každý rok menia a okrem toho ak autor napíše novú poviedku no s postavami, ktoré už použil, z rovnakého sveta, alebo má nezameniteľný štýl, je anonymita otázna... Ďalšia vec sú beta-readeri a workshopy – dnes to už je v našom prostredí celkom zaužívané a ak oslovíme do poroty človeka, ktorý má prečítaných pri rôznych beta-čítaniach a na workshopoch kopy zárodkov budúcich poviedok, akú máme záruku, že si až pri hodnotení nespomenie, že toto čítal? Čo s tým celým?

Mimochodom – ani známe postavy v poviedke ešte neznamenajú, že automaticky vieme, kto bude autor. Už sme v súťaži mali aj Conana a určite nám neposielal poviedku R. E. Howard, objavilo sa pár fan fiction, a zase sú autori, ktorí do súťaže posielajú

povedky s hrdinami, ktorých si vytvorili a obľúbili si ich – plánujú s nimi svoju vlastnú sériu. Okrem toho sa mi stáva, že by som si veľmi rád prečítal nový príbeh postáv, ktoré som už čítal v súťažnej poviedke kedysi v minulosti a páčilo sa mi to.

Zhrniem to asi takto: ponechali sme pravidlo, že do našej súťaže neposielajte texty, ktoré už boli zverejnené – tlačou, či online. Také ozaj nechceme a v tomto roku sme takú poviedku vyradili aj zabehnutému autorovi. Čo sa týka poviedok, s ktorými skúšate šťastie opäť, po úpravách odporučených našimi editorkami, či porotcami, nezakážeme vám ich, no skúste zvážiť, či to neposlať radšej do nejakej inej súťaže. Nemáte istotu, že text, ktorý už čiastočne poznáme, vieme pointu, ktorý nás neprekvapí, neohodnotíme automaticky horšie. Oceňujeme skôr snahu priniesť niečo nové, aj keď možno v starom prostredí, so starými postavami, ale niečo, čím nás prekvapíte, potešíte, obohatíte. Nás, a písaním samotným aj seba. A o to nám predsa v našej súťaži ide. Nalistujte si vyhlásenie nového ročníka súťaže a začnite premýšľať nad budúročnou víťaznou poviedkou.

V tomto, 23. ročníku Martinus Ceny Fantázie sa do prvého kola prihlásilo 226 poviedok. Všetky si opäť prečítali naše editorky **Ivana Černáková** a **Jana Packová** a do druhého kola posunuli 130 poviedok, z ktorých sme neskôr ešte dodatočne vyradili ďalšie dva texty.

Porota druhého kola pracovala v zložení: autorka a vydavateľka, víťazka Martinus Ceny Fantázie 2017 **Anna Olejárová**, autorka a prekladateľka **H. J. Bornemisza**, rozhlasový moderátor a profesionálny metalista **Rudi Rus**, hororový autor, šéfredaktor e-zinu Charon a podcaster **Radoslav Kozák** a autor, spoluvíťaz hororovej Ceny Béla 2017 **Marek Brenišin**. Porotcovia čítali súťažné texty na čítačkách e-kníh PocketBook.

Tabuľku s kompletným bodovým hodnotením hlavnej poroty nájdete na konci tohto zborníka. Po zrátaní bodového hodnotenia vzišiel aj víťaz Ceny poroty MCF 2025. Najviac bodov získala poviedka **Martina Chabadu** *Lótove deti*.

Už sa stáva tradíciou, že sa podľa počtu bodov do finále prebojovalo viac poviedok, tentoraz bolo šesť piatych miest s rovnakým počtom bodov. Štatút súťaže na túto možnosť pamätá a podľa princípu „postupuje poviedka s viac vyššími hodnoteniami“ nakoniec tesne pred finále skončili poviedky: *Otcovský vzor* (Peter Hoferica), *Do hladka* (Marek Surovec), *Hansova sonáta* (J. F. Stankovianska), *Kto v tom má chápadlá?* (Jozef Frajkor) a *Za stenou dymu* (Alena Mendelová).

Finále sme vyhlásili v utorok 16. 9. 2025 o 17.00 hod. v kníhkupectve Martinus na Obchodnej ulici v Bratislave a tretie, finálové kolo súťaže, sa uskutočnilo od 1. do 21. októbra na blogu generálneho partnera súťaže, kníhkupectva Martinus: blog.martinus.sk. Prečítať ste si mohli päťicu finálových poviedok a jednej z nich odovzdať svoj hlas. Do hlasovania sa zapojilo 1 222 čitateľov, ktorí rozhodli, že víťazom dvadsiateho tretieho ročníka Martinus Ceny Fantázie sa stal **Martin Piko** s poviedkou *Pozorovateľ* (582 hlasov). Druhé miesto čitatelia prisúdili **Eve Zahradníkovej** a jej poviedke *Šoldovské zvony* (349 hlasov). Tretí skončil horor **Andreja Kovácsa** *Jahňa* (205), štvrté miesto patrí **Marekovi Gregovi** s poviedkou *Konrád Bagandža a záhada zmiznutej truhlice* (59) a piate finálové miesto obsadil **Martin Chabada** a poviedka *Lótove deti* (27).

Samotné slávnostné vyhlasovanie výsledkov Martinus Ceny Fantázie 2025, počas ktorého sme zároveň pokrstili aj zborník, ktorý držíte v rukách sa uskutočnilo 15. novembra 2025 opäť v priestoroch kníhkupectva Martinus v Bratislave v rámci celodenného festivalu fantastickej literatúry FantáziaFEST 2025. Autorkou ilustrácie na obálke zborníka je tento rok Zuzana „Kiri“ Droppová.

Minuloročná novinka medzi pridruženými súťažami, **Cena martinusáka** – súťaž, v ktorej o víťazovi rozhodujú zamestnanci siete kníhkupectiev Martinus sa už uchytila, a vyhlásili sme jej druhý ročník. S prvotným výberom finalistov opäť pomohla naša editorka z prvého kola Jana Packová. Najlepšou povied-

kou druhého ročníka Ceny martinusáka sa stala *Hansova sonáta* od autorky **J. F. Stankovianskej**. Poviedka sa dostala aj do finále Ceny pre najlepšiu fantasy. Okrem toho sa do finále dostali poviedky: *Smrc neny konec* (Ľuboš Bebčák), *Smrť pôvabného medveďa* (Ema Berinšterová), *Kto v tom má chápadlá?* (Jozef Frajkor) a *Šoldovské zvony* (Eva Zahradníková).

Porota **Ceny spoločnosti ESET pre najlepšiu sci-fi poviedku** v tomto ročníku vyberala spomedzi 40 poviedok a do finále už tradične poslali šesticu z nich. Víťazom sa stal **Milan Varjan** a jeho poviedka *Zastupujúca lovkýňa potkanov*. Vo finále ďalej skončili poviedky: *Tri Percentá* (Peter Doktor), *Projekt GIBA* (Patrik Kucej), *Internista* (Roland Oravský), *Klára a jednorožec* (Natália Stohlová) a *Escherove schody* (Milan Suchý).

Do **Ceny Béla** pre najlepšiu hororovú poviedku, ktorú vyhlasuje vydavateľstvo Artis Omnis sa tento rok dostalo až 36 hororových poviedok. Víťazkou sa stala už ošľahaná autorka **Ivana Molnárová Dubcová** s poviedkou *Jednoducho Alica*. Ďalší finalistu a finalistky spomedzi hororových poviedok boli: *Jahňa* (Andrej Kovács), *Pamätaj na poludnie* (Veronika Wan), *O Ondrejovi a dome, čo nemá dym* (Michal Zachar) a *Senicium urbex bisextilis* (Jakub Nedoba).

Fantasy poviedok v našej súťaži opäť pribudlo, čítali sme ich až 88 a z nich bolo treba vybrať držiteľa ocenenia pre **Najlepšiu fantasy poviedku**, ktoré zastrešuje občianske združenie Fantázia. Ako píšem na inom mieste zborníka, opäť sa mi rozhodovalo ťažko – spomedzi dvojice, v ktorej jedna poviedka skutočne zabavila, no veľmi pravdepodobne by neoslovila všetkých fanúšikov a druhá poviedka bola temná, atmosférická... Nakoniec si vavríny fantasy víťazstva odnáša poviedka *Pieseň* od autorky **E. C. King**. Do finále sa okrem toho prebojovali ešte poviedky: *Kroniky Arnthwillu IV: Návrat dračieho hraničiara* (Tomáš Hrábek), *Tváre viny* (Robert Lenart), *Hansova sonáta* (J. F. Stankovianska) a *Líškin hlad* (Joey Thorke).

Vydavateľstvo YOLi sa venuje predovšetkým literatúre pre mladých, a preto sa rozhodlo podporovať našu súťaž, ktorá dáva priestor aj mladým talentom. Yoli, tak, ako aj my, chce povzbudiť mladých ľudí, aby písali a objavovali radosť zo slova. A aby medzi starými „harcovníkmi“ nemali pocit, že sú na druhej koľaji, práve pre nich tu je Cena YOLi pre autorky a autorov do 15 rokov. Zástupkyňa vydavateľstva Adriána Grečnárová rozhodla, že v tomto roku sa víťazkou stáva **Adela „Adelight“ Marková** s poviedkou *Kým nie je neskoro*. Do finále sa ešte dostali poviedky: Posledné mesto na oblohe (Teo Helpen), Elisa (Klára Kuzmová), Za nitky (Dorota Mitrová) a Stratený signál (Adam Monošík).

„Piatim finálovým poviedkam gratulujeme a zároveň chceme všetkým vyjadriť podporu, aby sa do súťaže nebáli prihlásiť aj budúci rok. Nevieme sa dočkať!“ dodala na koniec výzvu mladým autorom zástupkyňa vydavateľstva YOLi.

Zborníky Fantázia už asi poznáte, takže asi už viete, že v knihe, ktorú držíte v rukách, sú uverejnené finálové poviedky hlavnej aj pridružených súťaží a do počtu strán ich dopĺňa dodatočný výber. V tomto roku sú to dve poviedky, ktoré nás ešte zaujali a, priznajme si to, zmestili sa do aj tak už riadne nadupaného zborníka. Verím teda, že vás poviedky v tomto výbere zaujmú, možno prekvapia, či potešia, donútia sa zamyslieť a možno aj nakopnú zúčastniť sa ďalšieho ročníka poviedkovej súťaže Martinus Cena Fantázie. Ak si trúfnete, na konci knihy nájdete podmienky účasti v ďalšom ročníku. Poďte do toho, začnite už teraz vymýšľať príbeh, ktorý pošlete do 24. ročníka Martinus Ceny Fantázie.

Martinus Cenu Fantázie vrátane všetkých pridružených aktivít pre vás organizuje Občianske združenie Fantázia

MARTINUS CENA FANTÁZIE 2025:

1. miesto:

Martin Piko: Pozorovateľ

(Cena Fantázie a 300 €)

2. miesto:

Eva Zahradníková: Šoldovské zvony

(200 €)

3. miesto:

Andrej Kovács: Jahňa

(100 €)

4. miesto:

Marek Grega: Konrád Bagandža a záhada zmiznutej truhlice

(50 €)

5. miesto:

Martin Chabada: Lótove deti

(50 €)

Cena poroty:

Martin Chabada: Lótove deti

Cena spoločnosti ESET pre najlepšiu sci-fi poviedku 2025:

Milan Varjan: Zastupujúca lovkynja potkanov

Cena martinusáka 2025:

J. F. Stankovianska: Hansova sonáta

Cena Béla pre najlepšiu hororovú poviedku 2025:

Ivana Molnárová Dubcová: Jednoducho Alica

Cena OZ Fantázia pre najlepšiu fantasy poviedku 2025:

E. C. King: Pieseň

Cena YOLi 2025 (pre autorov a autorky do 15 rokov):

Adela Marková „Adelight“: Kým nie je neskoro

Výsledky boli vyhlásené 15. 11. 2025

v rámci festivalu FantáziaFEST

v priestoroch kníhkupectva Martinus v Bratislave

ROBERT LENÁRT

Tváre viny

Jegor Maximovič sa trápil už tretí deň. V horách, koncom sychravého novembra, bez jedla. A s prestrelenou nohou. Strach, že ho nájdu a bez súdu popravia, vyprchal a zmenil sa na vysnívaný koniec. Na túžbu ukončiť trápenie. Umárali ho čoraz desivejšie predstavy, že je stratený v cudzej krajine, cudzinec medzi cudzími ľuďmi. Z predstáv sa stali denné mory a halucinácie. Miešali sa mu spomienky na domov, na ďalekú Kazaň, začiatok vojny, zmätok, povolanie do armády, ďalší zmätok, výcvik bojom, v ktorom hneď v prvom týždni padlo deväť z desiatich vojakov, zranenie, nemocnica. A ešte väčší zmätok. Po uzdravení ho už neposlali na front, zistili, že mal predkov z bývalého Československa a potrebovali ľudí na diverznú činnosť. Nejaký čas pôsobil pri formujúcom sa cudzi-neckom pluku v Orenburskej oblasti ako konzultant a tlmočník, čo bolo elegantné krytie pre funkciu špeha a donášača. Príprava pred vysadením bola veľmi krátka, akoby v zhone. Pred prvým skutočným výsadbkom mal za sebou len dva cvičné zoskoky. Považoval za malý zázrak, že dopadol celý. Zo štyroch prežili traja, jeden sa však stratil a asi ho chytili. Počty rovnako kruté ako celá vojna.

Jegor Maximovič a jeho spolubojovník sa pustili do formovania partizánskeho oddielu a organizácie záškodníckych akcií. Pri poslednej z nich sa na ustupujúcu skupinu zavesil oddiel nemeckého horského komanda a to bolo zlé, veľmi zlé. Neboli ako miestni gardisti, ktorí obvykle len hulákali posilnení silnými destilátmi. Tými pohrdal. Nie žeby si sám pálenku odriekol, to nie. Obvykle sa len motali a hľadeli, aby boli čím skôr znova v teple a mohli sa vychvaľovať, ako banditom zakrútili krkmi. Nemci boli, naopak, dobre vy-cvičení, pracovali s matematickou presnosťou a systematicky. Išli po nich ako svorka hladných psov.

„Sabáky.“ Po niekoľkých dňoch nespoznával vlastný hlas. „Za-jébane sabáky.“ Pri spomienke si Jegor Maximovič odplul a chvíľu sledoval ako väzká hmota visí na konári kríka. Ako ľadový cen-cúl zamrznutý v čase. Aký kontrast pred hektickým útekom lesmi.

Stále počul, ako tu a tam štekol výstrel. Každý našiel cieľ. Po jednom z nich mu nohou preletela páľčivá bolesť. Stratil rovnováhu, vedomie, samopal a zrútil sa do úvozu. Zmizol pod suchým lístím, akoby nikdy nebol. Keď sa prebral, všade bola krv a bolesť. Bol sám v červenom pekle bolesti. Odvtedy sa snažil prežiť a nájsť cestu do tábora. Opieral sa o odlomený konár, potkýnal sa, padal, vstával, plazil.

Prestrelené stehno opúchalo a pulzovalo vlnami ukrutných bolestí. Buď s ním lomcovala horúčka alebo ho drvila zimnica. Okolo malej dierky po guľke v bledom stehne sa šírili tmavé kruhy infekcie. Na slovo na G ani nepomyslel. Keď sval opatrne stlačil, s hrôzou sledoval, ako sa z rany vyvalili husté chuchvalce zrazenej krvi a čohosi svetlého. Od zápachu nemohol dýchať a strácal vedomie. Vedel, že ak rýchlo nenájde pomoc, už to nebude trvať dlho.

Jegora Maximoviča spaľovala horúčka, dusil ho čoraz opuchnutejší jazyk, rozmazané videnie mu zhoršovalo orientáciu. Prestal rozlišovať, či je deň, alebo noc. Priplazil sa k malému potoku, ponoril hlavu do vody a začal piť. Voda mala železitú príchuť, ale nevenoval tomu pozornosť. Pil až sa mu žalúdok vzbúril a začal dáviť. Znova hltavo pil, aby uhasil plamene, ktoré sa mu šírili útrobami. V jednej chvíli si uvedomil, že sa nemôže pohnúť. Čosi mu spútalo nohy, akoby uviazli v hustom bahne. Paralýza rýchlo postupovala čoraz vyššie.

Natiahol ruku v snahe nohám pomôcť. Nahmatal čosi tenké a tvrdé, nohy mu omotávala organická sieť. Jegor Maximovič bol bojovník, až do konca ho poháňal vzdor. Pokúšal sa šlahúne odtrhnúť, ale neúspešne. Naopak, videl, že postupovali, cítil, ako mu ľadové vlákna prenikali pod šaty, do záhybov tela, do rany. Obrastali ho, väznili. Sledoval okolité kríky, snažil sa čohosi zachytiť, nájsť oporu a únik. Márne. Mysľou sa preniesol do ruských Bylín, kde sa rastliny správajú podľa vlastných pravidiel. Videl, ako sa lieska naklonila ku chvejúcej sa osike a navzájom si preplietli korene. Spolupracovali, aby cudzinca nikto a nikdy nemohol nájsť. Postupne sa zmocnili celého jeho tela. Obalili ho, spútali, prerástli všetkými otvormi a navždy ho pripojili s týmto kútom sveta. Ani zrak najlepšieho stopára by v malej pôdnej vlně uprostred hustého krovia nespoznal ľudské telo. Nejaký čas ešte

ostala na brehu pohodená čiapka s červenou hviezdou, ale aj tá jedného dňa zmizla.

Jegor Maximovič zomrel ako cudzinec v krajine, v ktorej by za iných okolností chcel prežiť normálny život. Zmizol navždy v podraсте pri potoku, zrástol s okolím, premenil sa na živiny.

Hora si starostlivo chránila tajomstvá a vedela, ako sa má vysporiadať s hrozbou.

•••

„Prečo kreslíš tie fúzy?“ Peťo ukázal na tvár, ktorú jeho brat Kristián maľoval na drsný povrch skaly.

Kristián pokrčil plecami. „Asi takto by som raz mohol vyzerieť.“ Sústredene a s vyplazeným končekom jazyka ťahal líniu dohora zahnutých fúzov, ktorá nezodpovedala vynaloženej námahe. „Musíme to robiť. Tak nech to aspoň vyzerá.“

„Vyberú niekoho z nás?“ Peťo sa venoval svojmu kameňu, ktorý bol jedným z mnohých vysypaných na strmej stráni. Štetcom štedro namočeným do bielej farby načrtnol vlasy. Husté biele kvapky skropili okolie. Pripomínali krv. Čo môže mať bielu krv? Slimák? Pokračoval v otázkach, tentokrát v duchu.

Kristián mlčal, sústredil sa na obraz. Pozajtra bude prvý jarný deň, skončí víkend a pôjdu zas do školy. Všetci okrem jedného. Od Peťu bol o dva roky starší. Toto maľovanie tváre na stráni ho čakalo ešte raz a bude mať klud.

„Bojíš sa?“ Peťove otázky začínali Kristiána otravovať. A to počul len tie vyslovené nahlas.

„Nie. Veď vieš, že to má byť takto,“ odfrkol viac-menej pre seba. „Zvyk, ktorý patrí k nášmu životu. Rovnako ako narodenie, škola, práca, rodina. Pre život v bezpečí musíme niečo obetovať.“ Mudroval a poslednou vetou citoval Otca Dalibora, ktorý stál na úpäti svahu, pri malom jazere obklopený pomocníkmi. Celý v čiernom, vysoký, vychudnutý s pichľavými očami. V ruke držal ťažkú, obchytanú knihu. Pripomínal kňaza, hoci kňazom nebol. Teda nie v pravom význame slova. Staral sa o duchovno, vítal do života, kázal (rád a dlho), uzatváral manželstvá, lúčil sa s umretými. Súdil spory. Dbal, aby všetci žili podľa pravidiel predkov. Prísne a presne – to bolo jeho pravidlo s cieľom zabezpečiť budúcnosť komunity.

„Mám strach, že príde rad na mňa,“ Peťo vyslovil nahlas to, o čom sa nehovorilo. Zafarbenou rukou si odhrnul vlasy z očí. „Nechcem zomrieť.“

Kristián sa opatrne obzrel dole k jazeru. „Radšej sklapni.“ Dvaja dospelí pomocníci sa znudene prechádzali pomedzi deti, ktoré si plnili každoročnú povinnosť. Zbytočné reči si ľahko vyžiadali trest. Ale čo je rana opaskom v porovnaní s tým, čo by sa mohlo stať? Veď remeň bol bežnou súčasťou výchovy. Posledný pomocník sa krútil okolo Otca Dalibora.

Starší chlapec dokončil načrtnutú fúzatú tvár so strapatými vlasmi a podpísal sa. Vraj meno bolo najdôležitejšie pri výbere, ktorý mal byť poctou, lebo znamenal ďalší dobrý rok pre všetkých. Na chvíľu sledoval ostatných. Deti pomaly dokončovali tváre na skalách, ktoré pozbierali na lúke. Tradované pravidlo hovorilo, že čím je kameň väčší a ťažší, tým je menšia šanca, že bude vybraný. Ale našli sa aj takí, čo tvrdili, že je dôležitý tvar. Lúka žila, pôsobila bizarne veselšie. Ako veľká materská škôlka. Pomalované kamene deti postupne hádzali do obrovského suda na drevenom podstavci, ktorý zajtra ráno spustia dole svahom tak, aby sa vysypal. Na majiteľa kameňa, ktorý sa dokotúľa najďalej padne voľba a vôľa hory. Zajtra sa rozhodne a jednému z detí prinesie neľahkú povinnosť. Spolu s ním a bratom ich nebolo ani dvadsať. Nazdával sa, že každý rok ubudlo viac detí, ako sa narodilo. Čo keby sa jedného dňa minuli?

Pri jazere sa postupne hromadila aj ďalšia – väčšia – skupina dospelých od mladších až po najstarších. Tých bolo v porovnaní s deťmi akosi priveľa. Na dnes práce skončili hoci bolo stále svetlo. Niektorí sa zabávali hádzaním žabiek do vody, iní trávili čas rozhovorom. Mamu našiel ľahko, na hlave mala sviatočnú bielu šatku s veľkými kvetmi. Otca hľadal dlhšie, možno sa zdržal pri kŕmení zvierat, ale napokon ho zbadal tiež. Akoby nepatril k ostatným, sedel na vyvrátenom kmeni starej vrby, zvesené plecia, v ruke fľaša, ktorú si chvíľami prikladal k ústam.

„Zase pije,“ mladší brat ho vytrhol z myšlienok.

„Každý sa s tým vyrovnáva po svojom,“ zamrmlal skôr pre seba. Netušil, či by to brat vôbec dokázal pochopiť. Šúchal zafarbené dlane o seba, mal pocit, akoby mu horeli. Chcel byť inde. Mal strach. Zodvihol skalú, chvíľu si ju obzeral. „Ideš?“ vyzval Peťa a vykročil

k sudu. Skalu odhodil bez veľkého záujmu. Všimol si, že Peťo svoju ledva niesol a mala tvar podobný kvádru. Vidieť, že dal na rady. Sám tušil, že to bolo jedno.

Postupne domaľovali aj ostatní. Kamene boli v osudí, sud prikryli vekom. Obvykle sa sud cestou vysypal, ale stalo sa, že sa rozbil a museli zaobstarať nový. Všetko malo svoju postupnosť a poriadok. Ako všetko v prírode, po dni prišla noc a deň, ktorý bude pre niekoho výnimočný, hoci si z neho veľa nezapamätá. Jeho meno však bude na pamiatku vytesané do prastarého dubu, medzi stovky ostatných.

Vybrali Među, malé dievča s tenkými nohami, priveľkými kolienami a obrovskými nevinnými očami.

Na druhý deň ráno sa obyvatelia osady zišli na brehu jazera. Všetci oblečení do najlepších – skôr najčistejších – šiat čakali, na koho padne povinnosť obetovať sa a vojsť do vnútra hory. Otec Dalibor sa prihovoril zhromaždeným, rečnil o ťažkých časoch, zlom svete, pohostinnosti kraja, kde žijú a dobrotivosti hory. Prečítal úryvok z knihy, jeho slová odnášali svieže poryvy vetra kamsi nad jazeru. Napokon pokynul pomocníkom, aby spustili sud a naplnili potrebné. Týmto si už pozornosť získal. Pomocou ťažkých mlatov uvoľnili poistky, sud sa zakýval a nechotne sa zvalil dole svahom. „Nech rozhodne osud!“ odpovedali ho jednohlasným zvolaním. Dav vzdychol, deti prestali dýchať. Teraz to bolo vážne.

Sud postupne naberal rýchlosť. Bolo to zrejmé podľa toho, že skaly vo vnútri prestali rachotiť, odstredivá sila ich pritísila ku stenám. Smeroval k jazeru, ku zhromaždeným. V jednej chvíli vyletel do vzduchu, Kristián zatúžil, aby takto letel ďalej, preč odtiaľto, a tak by konečne nemohli nikoho vybrať. Lenže dopadol, zapraskal, obsah hrozivo zarachotil, akoby niekto v pohári miešal hracie kocky. Potom sa ešte párkrát prevalil a narazil do väčšej skaly trčiacej zo zeme. V okamihu sa rozletel na drobné kúsky, sprška skál pokračovala v nezmenenej rýchlosti ďalej. Postupne dopadali, doznieval tlmený rachot až ostalo ticho.

„Je rozhodnuté,“ zahrmel Otec Dalibor. Zodvihol ruky a obrátil sa k hore. „Ďakujeme ti, ó, Hora!“ Pomaly sa vydal k ležia-

cim skalám, hľadal tú, ktorá sa dostala najďalej. Po chvíli ju našiel a zodvihol nad hlavu. Stále mal dosť síl, čo netešilo pomocníka, ktorý by ho raz chcel nahradiť. „Toto dieťa sa stane súčasťou hory. Prinesie ochranu a bezpečie pre všetkých, čo sa k nej uchýlia.“ Odmlčal sa, pohľadom preletel po napätých tvárach. „Hora si vyberá – Medu! Nech má večnú slávu!“

Mediny rodičia sklonili hlavy a postrčili ju pred seba. Tak ako sa patrilo, bez veľkých ceremónií. Prejavila sa výchova a poslušnosť generácií. Pre dievčinu to bola prvá skúška, nepoznala pocit ju zvládnuť. Obzerala sa, akoby hľadala vysvetlenia a opatrnými krokmi išla k Otcovi Daliborovi. Hladké črty tváre jej matky sa postupne zvrátili až pripomínali vysušené jablko na sklonku zimy. Pohla sa smerom k dcére, ale jej muž ju zastavil. Jej tvár si ukryl v širokej hrudi, akoby ju chcel udusiť a sám zavrel oči, aby sa nemusel pozeráť. Zavri oči a všetko zlé zmizne. Veď mali ešte dve deti a s úbytkom sa počítalo. Meda bola chorľavá, do práce sa nehrnula. Celkom zabudli, že ide o ich dcéru.

Otec Dalibor kývol na pomocníkov, ktorí pribehli k Mede. Nasledoval obrad zdobenia vencom, suchými plodmi a prvými kvetmi. Podali jej nádobu s tekutinou, aby sa napila. Ťažko prehlŕtala. Po chvíli zbledla a z očí jej zmizol lesk. Na neviditeľný pokyn všetci začali vydávať ťahavé zvuky, niekto vyššie, niekto hlboké, zlievali sa do spoločných tónov, ktoré boli určené večnej hore. Meda odovzdane vykročila, aby splnila, pre čo bola vybraná. A dlhý zástup ju nasledoval, odprevádzal pozdĺž jazera, lesom, až k čiernemu otvoru v skale. Ďalej musela sama. Drobná a opustená vošla do hory, aby zmizla navždy.

Život plynul ďalej, ako po dlhé stáročia.

•••

Občas sa stalo, že sa do obce pritúlali ľudia zvonka. Najčastejšie to boli drotári alebo pastieri, ktorí hľadali zabehnuté zvieratá. Hovorievalo sa, že občas hora niekoho nechá prejsť. Obvykle toho, kto nemôže byť hrozbou, ale skôr by mohol niečím prispieť. Opraviť, vymeniť, priviesť do iného stavu a tak. A ešte boli užitočným zdrojom informácií. To však Otec Dalibor s pomocníkmi nemali radi, hoci teraz im to celkom prichádzalo vhod. Správy neboli

dobré. Miestni sa dozvedali strašné správy o vojne, ktorá zachvátila svet. Ale vedeli – verili – že tu, v údolí pri jazere sú v bezpečí. Hora nedopustí, aby sa im niečo stalo. Všetko bolo vždy v poriadku.

Lenivý letný deň a jedinými zvukmi boli bzučanie ovadov a cvrčkov vo vysokej tráve. Z polí a lúk sa ešte ozvalo občasné klepnutie alebo cinknutie náradia. K okraju osady sa blížil konský povoz naložený kuframi a štyrmi osobami. Dvoma dospelými a dvoma deťmi. Zastavili, akoby rozpačito zvažovali, či môžu ísť ďalej. Zaprášený kôň s viditeľnými rebrami sa pustil do smutných trsov ostrej trávy. Na malom poli skupina žien zhrabovala pokosené obilie a zväzovala ho do snopov, ktoré neskôr vymlátili. Prestali hrabať a pozorovali príchodších.

Zmenu v nude dní využili hlavne deti, ktoré sa začali zvedavo zbíhať, sledovali, čo sa deje. Oproti návštevníkom sa vybral najprv Otec Dalibor, postupne sa pridávali ďalší a ďalší. „Čo vás k nám privádza?“ privítal ich namiesto pozdravu.

„Dobrý deň prajeme,“ prehovoril muž. Druhým dospelým bola žena. Pravdepodobne manželský pár. „Máme tu príbuzných. Nemáme kam ísť,“ neisto prešľapoval a ukazoval na voz. „Toto je všetko, čo máme.“

„Koho tu máte?“ zaujímalo Otca Dalibora.

„Vzdialenú rodinu,“ pridala sa žena. „Sesternicu, má synov Peťa a Kristiána.“ Deti – dcéry – až doteraz sedeli na voze, zoskočili a zvedavo sa pridali ku skupinke.

„Straussovci?“ ozvala sa mama Peťa a Kristiána. „Tak dlho sme sa nevideli! Čo sa stalo? Nemáte lekára? A byt nad ňou? Automobil?“ Mama bola jednou z mála, ktorí sa tu nenarodili, ale ich sem pred rokmi priviedol osud.

„Lekára sme museli odovzdať,“ muž sa smutno pousmial. „Asi neviete, čo sa deje,“ ukázal na žlté šesťcipe hviezdy nahrubo prišité k šatom oboch dcér. „Viete, čo to znamená? Začínajú odsuny, radšej sme ušli.“

„Ste lekár?“ zaujímalo Otca Dalibora viac ako nejaké hviezdy.

„Nie, lekárnik, ale čosi viem,“ muž sa pozrel na manželku. „Obaja sa vyznáme v liekoch a liečení.“

„Dobre, budete bývať u rodiny, pokiaľ si časom postavíte vlastný dom,“ rozhodol Otec Dalibor. „Hora vás pustila, máte tu

miesto. Platia pre vás rovnaké povinnosti ako pre ostatných,“ prihovárал sa všetkým, ale hľadel na dcéry.

Na oblohe sa začali sťahovať šedé mraky. Do prachu plesli ťažké kvapky dažďa. Zaskučal pes. Zaburácal hrom. Všetci sa rozutekali do bezpečia domov.

•••

Kristián maľoval poslednýkrát. Podľa pravidla, že prax robí majstra, ruka sa hýbala sama. Nepripúšťal si myšlienky, že by práve teraz mala hora ukázať naňho. Občas sa pozrel na mladšieho brata, ktorý bol dnes akýsi mĺkvy. Inokedy plný rečí, teraz akoby natahoval čas, nechcel nikdy skončiť.

O trochu vyššie boli obe Straussove dcéry – dvojčatá Sára a Ida, obe v Peťovom veku. Zapojili sa do života, prijali rovnaké výhody aj povinnosti. Ostatné deti ich vyškolili, aby presne vedeli, čo majú robiť. Občas ich Peťo s Kristiánom spovedali, čo sa dialo vo svete mimo údolia. Zaujímali sa o vojnu a vôbec o všetko. Dvojčatá boli dosť mĺkve, držali sa v blízkosti rodičov, akoby najprv čakali na nejaký pokyn.

„Vieš, čo je automobil?“ obrátil sa Kristián na brata. Spomenul si, že to spomenula mama, keď prišli Straussovci.

Peťo sa venoval svojmu kameňu, po chvíli pokrútil hlavou. Mlčal. Čo mu je? Premýšľal Kristián.

„Čo by to mohlo byť?“ sám nevedel. Znelo to trochu záhadne, presne ako niečo z toho iného, neznámeho sveta. „Čo je automobil?“ obrátil sa na dvojčatá. Všimol si, že Peťo prestal maľovať, natahoval uši, aby mu nič neuniklo.

Sára štuchla laktom Idu do boku. Tá prevrátila oči až Kristián oľutoval, že sa pýtal. „Taký kočiar s pohonom,“ napokon vysvetľovala Sára. Sestra ju štvála. „Vrčí, dymí, používa sa na cestovanie.“

„Prečo ste teda prišli na voze?“ Kristián sa zaujímal ďalej.

„Lebo nám ho zobrali,“ Sára si obzerala pomaľovaný kameň. „Spolu s lekárňou.“

„Kto?“

„Tí, čo nám pomáhali s upratovaním a v predajni. Všade, kde bolo potrebné. Jedného dňa prišli s policajtmi a s nejakým papierom. Našich to dosť zobralo. Plakali, ale nie pred nami.“

„A preto ste prišli sem?“ Kristián krútil hlavou.

„Začali sa transporty, podarilo sa nám ujsť,“ Sára im ukázala svoj kameň. „Bude to dobré?“ akoby chcela zmeniť tému.

„Uhm, celkom, nezabudni na meno a hlavne to hoď do toho suda,“ ukázal na sud na svahu, ktorý sa pomaly plnil pomalovnými skalami.

Kristián nechápal, ako sa sestry dokážu tváriť, akoby o nič nešlo. Preňho to bolo poslednýkrát a potom bude konečne dospelý. Peťo sa stále venoval svojmu kameňu, po celý čas nepovedal ani slovo. „Mám hotovo,“ oznámil Peťovi a vykročil do svahu. Keď kameň zarachotil o steny sudu, pocítil zvláštnu úľavu. Akoby sa zbavil ťaživého nákladu, viac nič neovplyvní. Počkal na sestry-dvojčatá a spolu zišli k rodičom pri jazere. Peťo vhodil svoj kameň ako posledný. Objavil pravidlo posledný dnu, prvý von. Skúšal to kde-cto.

Kristián zamieril k rodičom, spolu so Straussovcami tvorili samostatnú skupinku. Otec žmolil vlnenú čapicu. Na chvíľu sa im stretli pohľady, v otcových očiach sa miesil smútok a rezignácia. Nič z toho nepotreboval, radšej sa pozrel inde. Počkal na Peťa, dievčatá a pomaly sa vybrali domov.

Na druhý deň pršalo, akoby vôbec nemal byť prvý jarný, ale na obrad to nemalo takmer žiaden vplyv. Akurát to všetko urýchlilo, aby boli čím skôr v suchu, čo napokon dopadlo inak. Otec Dalibor odbavil svoje povinnosti, pokynul a sud sa opatrne rozbehol dole svahom. V tej chvíli sa stal tou najpodstatnejšou vecou na svete. Zhromaždením sa prevalila prvá vlna znepokojenia vo chvíli, kedy si uvedomili, že prešiel viac ako polovicu vzdialenosti a okrem občasného rachotu kameňov si stále veselo poskakoval. Klzká tráva ho zrýchľovala, mieril priamo na skupinu zhromaždených. Na mieste, kde sa po iné roky sudy už vysypali, tento spokojne fičal ďalej. Zaznelo mrmlanie, akoby ktosi odriekal zaklínadlá. Krútenie hlavami naznačovalo, že takéto čosi tu ešte nebolo.

V jednej chvíli všetci pochopili, že sa sud nezastaví ani nerozbije. Možno premočená tráva tlmila nárazy, možno bol vyrobený z pevnejších lát a veko pritŕkli starostlivejšie. Ľudia sa ako na povel rozdelili na dve skupiny, sud preletel pomedzi nich a plesol

do jazera. Zodvihli sa vlny, na chvíľu ostal plávať, akoby sa všetkým chcel vysmiať a potom sa ponoril. K dažďovým kvapkám sa pridali bubliny unikajúceho vzduchu. Nastalo ticho.

„A sme v riti,“ poznamenal ktosi. Pleslo zaucho.

„Čo teraz?“ pýtal sa ďalší.

„Sme stratení!“ zvestovala apokalyptická fistula.

„Ticho!“ vystúpil Otec Dalibor. „Osud to tak chce.“ Pokynul pomocníkom a čosi im potichu vysvetľoval. Dvaja sa začali vyzliekať, tretí odbehol, aby sa o chvíľu vrátil so sekerou a páčidlom. Otec medzitým čítal z knihy o trpezlivosti a zvládání ťažkostí. Aby zdôraznil potrebu prekonávať nepohodlie, ignoroval potoky vody, ktoré mu stekali po tvári.

Vyzlečení pomocníci vliezli do člna, ktorý bol priviazaný pri malom móle. Naložili náradie a veslovali k miestu, kde by mal byť potopený sud.

„Hora si vyberie toho, koho kameň vylovíme ako prvý,“ Otec Dalibor obradne rozťahol ruky. „Dajte sa do toho!“

Pomocník chytil sekeru, zhlboka sa nadýchol a zmizol pod hladinou. Druhý trpezlivo čakal. Všetci sa tvárili veľmi trpezlivo. O chvíľu sa vynoril, vyprskol vodu, chytil páčidlo a znova sa ponoril. Opakovalo sa to niekoľkokrát, až sa objavil s kameňom v rukách. Všetci videli, ako ťažko udržal hlavu nad hladinou, hltal vodu a rýchlo ho hodil do člna. Druhý pomocník natiahol ruku, aby mu pomohol vliezť späť do člna a namierili späť ku brehu. Obaja mali farbu rybieho brucha a triasli sa od zimy.

Otec Dalibor obradne prebral kameň, chvíľu ho pozorne študoval. Otočil sa ku zhromaždeným a takmer s úľavou oznámil: „Hora si vyberá – Kristiána!“

Kristián neveril, že rozmazané a čiastočne zmyté písmená sú jeho menom. To nebolo možné. Chcel protestovať, ale na nič sa nezmohol. Svoj kameň si predsa dobre pamätal, jeho hmotnosť a tvar, ale všetko bolo márne. Musel sa podvoliť. Ktosi ho strčil medzi lopatky, doniesli sa k nemu slová modlitby, fňukanie. Asi Sára. Alebo Ida? Cez slzy ich nedokázal rozlíšiť. Ďalší štuchanec ho prinútil vystúpiť. Spomenul si na Medu, dievčinu z minulého roka. Predsa nebude horší. Zdobenie takmer nevnímал, keď mu podali nádobu s nápojom, odmietol. Ohnal sa tak, že odletela

a pri dopade sa rozbila. Vzlyky a ťahavé melódie si nevšímal. Ešte naposledy chcel vidieť rodinu, mladšieho brata, ale nedokázal ich očami nájsť. Už ho viedli k lesu a do kopca. Nohy sa mu plietli aj bez vývaru z ľuľkovca. Všetko sa dialo strašne rýchlo, toľko toho ešte nestihol urobiť, povedať. Zmietali ním pochybnosti. Pred čiernou dierou vedúcou do hory potlačil pochybnosti a vstúpil dovnútra. Nech sa stane, čo sa má stať. Hora chce, hora dostane.

•••

Život plynul ďalej. Škola, práca, povinnosti, včerajšok sa nevráti. Osada prežije. Opakovane si to pripomínal aj Peťo. Všetci okolo neho sa snažili tváriť normálne, akoby po Kristiánovi neostala diera. Často myslel na deti a ich rodiny, ktoré čosi podobné zažili v minulosti. Nehody, choroby patrili k životu, ale toto? Objavoval množstvo drobností, ktoré neboli ako predtým. V dome bolo dusnejšie, spory vznikali ľahšie. Akoby v sebe všetci potláčali čosi, čo sa obávali vysloviť nahlas. Každý si viac hľadel svojho. Kedysi súdržná rodina sa rozpadala. Predtým sa viac stretávali. Odrazu mu nemal kto poradiť. Otec bol v práci alebo chrápal ožratý. Boli vychovaní, že by sa čosi podobné *mohlo* stať, ale je veľký rozdiel medzi možnosťou a skutočnosťou.

„Idem spať,“ oznámil Peťo, hoci vonku bolo ešte svetlo. Od obrodu prešiel už týždeň a každý deň si to niekoľkokrát pripomínal. Jeho slová nikoho neprekvapili, tak sa vytratil. Skôr ako zaľhol do postele, ešte zašiel na latrínu. Sotva dosadol, keď počul zvláštne škrabanie. Akoby po dreve prechádzali pazúry. Najprv sa zľakol, že zvuky prichádzajú spod neho, zo smradľavej časti, ktorú ako najmladší musel každé dva týždne vynášať. O to radšej privítal príchod dvojčiat, lebo táto povinnosť sa presunula na nich. Škrabanie prichádzalo spoza steny, ktorá bola spoločná s malou komorou na náradie. Zaklopal na drsné dosky nahľodané červotočom. Odpoveďou bolo rovnaké klopanie. Asi vtip. Na zviera to nevyzeralo. Určite to bude hmyz. Aj ich dom – celý z dreva – vydával podobné zvuky. Hlavne v noci, keď všetko stíchlo. Dokončil potrebu, vytiahol si nohavice, pripomenul si, že by mal zájsť k potoku a umyť si zadok. Ale až potom, čo skontroluje komoru.